

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE

SHRnutí ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu zákona: Zákon, kterým se mění zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Ministerstvo práce a sociálních věcí	Předpokládaný termín nabytí účinnosti: Navrhuje se, aby zákon nabyl účinnosti prvním dnem šestého kalendářního měsíce po vyhlášení s tím, že změny týkající se pojistného u OSVČ mají nabýt účinnosti dnem 1. ledna kalendářního roku, který následuje po kalendářním roce, v němž uplynulo 6 měsíců ode dne jeho vyhlášení.
Implementace práva EU: Ne	
2. Cíl návrhu zákona	
<p>Cílem je vyjít vstříc návrhům OSVČ na zjednodušení systému zejména v placení pojistného na nemocenské a důchodové pojištění. Návrh úpravy vychází z praktických zkušeností České správy sociálního zabezpečení s prováděním nemocenského a důchodového pojištění osob samostatně výdělečně činných (dále jen „OSVČ“). Navržené změny jsou převážně technického charakteru a jsou navrženy tak, aby byly minimalizovány některé negativní dopady dosavadní právní úpravy na OSVČ. Účelem návrhu je změnit splatnost záloh na pojistné na důchodové pojištění (včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti) a pojistného na nemocenské pojištění na měsíc, za který se platí. Vedle nově upravené splatnosti pojistného na nemocenské pojištění a záloh na pojistné na důchodové pojištění bude OSVČ umožněno zaplatit pojistné na nemocenské pojištění, tak jako dosud, tj. i za předchozí kalendářní měsíc, aniž by došlo k jeho zániku a obdobně bude toto umožněno u záloh na pojistné na důchodové pojištění, aniž by vzniklo penále.</p> <p>Dalším cílovým stavem je umožnit prominutí placení záloh na důchodové pojištění OSVČ, která vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, a to na základě její žádosti. Dále se navrhuje u OSVČ zrušit omezení pro určování maximální výše měsíčního vyměřovacího základu pro zálohy na pojistné na důchodové pojištění.</p> <p>Součástí návrhu je rovněž dílčí rozšíření rozsahu časových období v rámci insolvenčního řízení, ve kterém v návaznosti na současnou právní úpravu nebude vyžadováno zaplacení penále z pojistného na sociální zabezpečení za předpokladu, že insolvenční soud uznal insolvenční návrh za odůvodněný. Dále se navrhuje, aby penále z pojistného nebylo vyžadováno z pohledávek, jejichž vymáhání bylo již promlčeno.</p>	

3. Agregované dopady návrhu zákona
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano
<p>Předpokládají se náklady České správy sociálního zabezpečení na zapracování změn do lokálních aplikací ve výši cca 25,7 mil. Kč.</p> <p>Finanční dopad navrhovaných opatření týkajících se penále z pojistného na sociální zabezpečení se odhaduje ve výši 58,4 mil. Kč, z promlčených pohledávek nepřevyší částku 10 mil. Kč.</p>
3.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ne
3.3 Dopady na podnikatelské prostředí: Ano
<p>Navrhovaná změna bude mít pozitivní dopady na ty OSVČ, které nezaplatí pojistné na nemocenské pojištění ve lhůtě splatnosti, protože jim nezanikne nemocenské pojištění a mohou získat nárok na dávky. Dále rovněž na některé OSVČ, které nezaplatí zálohu na pojistné na důchodové pojištění ve lhůtě splatnosti, neboť ji budou moci ve stanoveném termínu doplatit bez sankce. Přínos navržené změny spočívá především ve vstřícném administrativním postupu státu vůči OSVČ.</p>
3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): Ne
3.5 Sociální dopady: Ano
<p>Navrhovaná změna bude mít pozitivní sociální dopady na ty OSVČ, kterým by podle současné úpravy zaniklo nemocenské pojištění z důvodu nezaplacení pojistného ve lhůtě splatnosti. Podle návrhu některým OSVČ nemocenské pojištění nezanikne, a proto v případě vzniku sociální události získají při splnění podmínek nárok na dávky nemocenského pojištění.</p>
3.6 Dopady na spotřebitele: Ne
3.7 Dopady na životní prostředí: Ne
3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ne
3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ne
3.10 Korupční rizika: Ne
3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ne

1. Důvod předložení a cíle

Návrh úpravy vychází z praktických zkušeností České správy sociálního zabezpečení s prováděním nemocenského a důchodového pojištění osob samostatně výdělečně činných a z návrhů a připomínek OSVČ. Cílem je zjednodušení systému zejména v placení pojistného na nemocenské a důchodové pojištění.

Navrhovaná opatření v oblasti penále z neodvedeného pojistného na sociální zabezpečení v insolvenčním řízení sledují cíl v návaznosti na současnou právní úpravu odstranit neodůvodněnou absenci příslušné úpravy v počáteční fázi tohoto řízení, tj. v době od doručení insolvenčního návrhu do pravomocného rozhodnutí soudu o způsobu řešení úpadku plátce pojistného, avšak pouze v případech, kdy insolvenční soud shledá insolvenční návrh za odůvodněný a insolvenční řízení je v souladu s insolvenčním zákonem pravomocně skončeno.

Cílem návrhu v oblasti promlčených pohledávek je ukončit proces vyžadování penále od okamžiku vzniku promlčení práva vymáhat tyto pohledávky, kdy má plátce pojistného k dispozici uplatnit námitku promlčení.

1.1. Název

„Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.“

1.2. Definice problému

Změna ve splatnosti záloh pojistného na důchodové pojištění u OSVČ

OSVČ si často neuvědomují, že záloha na pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění se platí za předchozí měsíc, a proto v kalendářním měsíci, v němž trvá celý měsíc dočasná pracovní neschopnost nebo v němž po celý měsíc pobírají peněžitou pomoc v mateřství, již nezaplatí pojistné na nemocenské pojištění a zálohu na důchodové pojištění za předchozí měsíc. Nezaplacením pojistného ve stanovené lhůtě zaniká účast na nemocenském pojištění a tím velmi často i nárok na nemocenské. Nezaplacením záloh ve stanovené lhůtě nabíhá penále. Přehled o příjmech a výdajích může OSVČ podat za předchozí kalendářní rok již v lednu, ale vyúčtování záloh za tento rok může při současné splatnosti záloh obdržet nejdříve v únoru následujícího roku. Je třeba řešit i další „drobné“ problémy, například oznamování okresní správě sociálního zabezpečení placení záloh dopředu, vznik přeplatku na pojistném a jeho vracení.

Změna v neplacení penále z neodvedeného pojistného na sociální zabezpečení

Nevyžadování penále z neodvedeného pojistného na sociální zabezpečení v insolvenčním řízení až v době od prohlášení konkursu a schválení reorganizačního plánu vytváří neodůvodněné rozdíly v přístupu k plátcí pojistného (úpadci) v úvodní fázi insolvenčního řízení, tj. v období od zahájení insolvenčního řízení do vydání rozhodnutí soudu o způsobu

řešení úpadku. Rovněž nelze s účinností od roku 2014 zdůvodnit absenci úpravy vůči plátcům pojistného při řešení jejich úpadku formou oddlužení.

Jako zcela neúčelné se jeví narůstání penále k pohledávkám, které jsou již podle § 123b zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení odepsány z důvodu jejich promlčení.

1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Podle současné úpravy v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném“), záloha na pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění musí být placeny za každý kalendářní měsíc a jsou splatné v období od 1. do 20. dne následujícího měsíce. Záloha i pojistné se neplatí za kalendářní měsíc, v němž OSVČ po celý měsíc měla nárok na nemocenské nebo peněžitou pomoc v mateřství. Podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“) zaniká účast na nemocenském pojištění, pokud nebylo pojistné zapláceno ve stanovené lhůtě, posledním dnem měsíce, za který bylo pojistné zapláceno.

Tak například OSVČ zaplatila dne 10. června pojistné na nemocenské pojištění za květen, od 11. června byla uznána dočasně práce neschopnou, od 25. června by měla pobírat nemocenské z pojištění OSVČ až do konce srpna. V případě, že tato OSVČ nezplatí do 20. července pojistné za červen, skončí její účast na nemocenském pojištění dnem 31. května. V červenci po celý měsíc trvala dočasná pracovní neschopnost, a proto se OSVČ domnívala, že pojistné platit nemusí. Nárok na nemocenské nemá ani z ochranné lhůty, protože ochranná lhůta u nemocenského činí 7 kalendářních dnů po zániku nemocenského pojištění.

Podle zákona o pojistném se maximální výše měsíčního základu pro nemocenské pojištění a minimální výše měsíčního vyměřovacího základu pro zálohy na pojistné na důchodové pojištění odvozují od výše ročního vyměřovacího základu uvedené na posledním přehledu o příjmech a výdajích. Nová výše pojistného a záloh platí od kalendářního měsíce, v němž byl podán přehled.

Pojistné i zálohy lze platit dopředu do konce kalendářního roku, platbu pojistného a zálohy dopředu musí OSVČ předem oznámit okresní správě sociálního zabezpečení.

OSVČ si určuje výši zálohy i pojistného mezi minimální a maximální výši pro ni platnou. Pokud si určí vyšší pojistné nebo zálohu než minimální, nepovažuje se rozdíl mezi zaplacenou částkou a minimální výši zálohy nebo pojistného za přeplatek. Pouze dlužné pojistné a zálohy musí být dopláceny v minimální výši, nelze si jejich výši určovat.

Maximální výše měsíčního vyměřovacího základu pro zálohy na pojistné činí 4násobek průměrné mzdy (1/12 maximálního vyměřovacího základu).

OSSZ může na žádost OSVČ rozhodnout při poklesu příjmů o snížení výše zálohy, nemůže však zrušit povinnost platit zálohy.

Podle současné úpravy v zákoně o pojistném (§ 20 odst. 5) se v insolvenčním řízení neplatí penále za neodvedené pojistné na sociální zabezpečení v době od nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení konkursu na majetek plátce pojistného nebo od schválení reorganizačního plánu, do nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se konkurs ruší, nebo kterým reorganizace končí. Penále se rovněž neplatí za dobu od právní moci usnesení soudu, kterým byl zamítnut insolvenční návrh proto, že majetek plátce pojistného nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení, nebo kterým byl zrušen konkurs po zjištění soudu, že majetek plátce pojistného je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů.

1.4. Identifikace dotčených subjektů

Řešený problém se týká:

- OSVČ (včetně spolupracujících osob),
- státních orgánů (orgánů sociálního zabezpečení),
- dlužníka pojistného na sociální zabezpečení a penále.

1.5. Popis cílového stavu

Cílovým stavem je změnit splatnost pojistného a záloh na měsíc, za který se platí. Pro řadu OSVČ bude tato splatnost logičtější než platná úprava a hlavně již na začátku roku a nikoliv až v únoru mohou OSVČ obdržet od okresní správy sociálního zabezpečení inventuru pohledávek včetně úhrnu zaplacených záloh na pojistné za předchozí rok, kterou využívají při vyplňování přehledu o příjmech a výdajích. Zároveň bude umožněno doplatit dlužné pojistné a dlužnou zálohu v měsíci bezprostředně následujícím po měsíci splatnosti bez sankce, ale pouze v minimální výši (bez možnosti určovat si jejich výši). Vedle nově zákonem upravené splatnosti pojistného bude OSVČ i nadále umožněno platit pojistné a zálohy, tak jako dosud, tj. i za předchozí kalendářní měsíc, aniž by vzniklo penále.

Dalším cílovým stavem je:

- umožnit prominutí placení záloh OSVČ, která vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, a to na základě její žádosti. Této OSVČ bude moci okresní správa sociálního zabezpečení prominout placení záloh, pokud u ní došlo k takovému poklesu příjmů, že je zřejmé, že nebude povinna za kalendářní rok platit pojistné a zaplacené zálohy by jí proto musely být vráceny,
- zrušit u placení záloh dopředu povinnost předem oznámit okresní správě sociálního zabezpečení tuto skutečnost,
- považovat rozdíl mezi zaplacenou částkou a minimální výší zálohy nebo pojistného za přeplatek u OSVČ, která má vůči okresní správě sociálního zabezpečení splatné závazky,
- zrušit omezení pro určování maximální výše měsíčního vyměřovacího základu pro zálohy na pojistné. OSVČ bude mít možnost si hradit zálohy i z vyššího základu než je 4násobek průměrné mzdy.

Cílovým stavem rovněž je v době insolvenčního řízení posunutí začátku období neplacení penále na termín zahájení insolvenčního řízení v případech, kdy rozhodnutím insolvenčního soudu nebyl insolvenční návrh zamítnut, odmítnut nebo bylo insolvenční řízení zastaveno podle § 142 insolvenčního zákona, a současně umožnit za předpokladu splnění stejné podmínky neplacení penále od zahájení insolvenčního řízení do jeho skončení v řízení o způsobu řešení úpadku oddlužením. Návrh také umožňuje nevyžadovat placení penále u pohledávek, které již byly promlčeny, z důvodu, že plátce pojistného má možnost uplatnit k těmto pohledávkám námitku promlčení.

1.6. Mezinárodní srovnání

Jednotlivé státy si upravují odvod pojistného a placení penále podle svých zkušeností a potřeb. Odvod pojistného navazuje na potřeby nemocenského a důchodového pojištění (na podmínky účasti na pojištění, na podmínky nároku na dávky a stanovení jejich výše apod.). V některých státech nemohou být OSVČ účastny v systému zákonného nemocenského pojištění ani dobrovolně.

1.7. Zhodnocení rizika

Opatření k dosažení cílového stavu jsou převážně technického charakteru. Jsou navržena tak, aby byly odstraněny některé negativní dopady podle stávající právní úpravy a byl zvýšen komfort pro OSVČ. Tato opatření budou vyžadovat změny u okresních správ sociálního zabezpečení v provádění pojištění OSVČ (nové tiskopisy, programy apod.), v oblasti nevyžadování penále změny v softwarovém vybavení okresních správ sociálního zabezpečení. Bude třeba zajistit bezproblémový přechod na novou úpravu.

2. Návrh variant řešení

Změny v pojištění OSVČ

Varianta I. Zachování současného stavu

Při volbě této varianty se respektuje názor na potřebu stability systému, tj. neměnit postupy, které již několik roků platí, i když v některých případech jsou „tvrdé“. Nepříznivý dopad současné právní úpravy je patrný z předchozí části „Popis cílového stavu“.

Varianta II. Změny v pojištění OSVČ

Změny by se především týkaly:

- a) Splatnosti pojistného na nemocenské pojištění a záloh na pojistné na důchodové pojištění.
Pojistné a zálohy budou splatné od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, za který se platí. Bude pamatováno na prodloužení lhůty splatnosti u těch OSVČ, které zahájí činnost na konci měsíce.

- b) Možnosti zaplatit pojistné a zálohu i po lhůtě splatnosti do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, za který se platí.
Zachovává se i možnost platit zálohy a pojistné, tak jako dosud, i v následujícím kalendářním měsíci, a to ještě v delší lhůtě než dosud. Zaplacení pojistného po lhůtě splatnosti bude znamenat, že musí být zaplaceno pouze v minimální výši, a pokud bude zaplaceno po lhůtě splatnosti za měsíc prosinec, nebude tato platba zahrnuta v inventuře pohledávek za předchozí kalendářní rok. Nadále zůstává v platnosti, že dlužné zálohy kalendářního roku se hradí platbami uhrazenými až do dne podání přehledu za tento rok.
- c) Zrušení povinnosti oznamovat placení záloh dopředu.
U OSVČ, která zaplatí zálohu vyšší, než činí její minimální výše zálohy, se použije tento „přeplatek“ na úhradu splatných závazků a poté na úhradu záloh, které nebyly zaplacené ve lhůtě splatnosti. Zálohy zaplacené do konce kalendářního roku se po uplynutí tohoto roku považují za zálohy, nelze z nich již hradit splatné závazky.
- d) Vracení přeplatku na pojistném na nemocenské pojištění.
Část přeplatku na pojistném za měsíce kalendářního roku se bude vracet bez žádosti do konce února následujícího roku. Další část přeplatku se ponechá ve stanovené výši nadále jako „přeplatek“, aby bylo možno z něho uhradit pojistné, které nebude uhrazeno ani do konce kalendářního měsíce následujícího po vypršení lhůty pro zaplacení pojistného. Doporučuje se ponechat přeplatek ve výši dvojnásobku minimálního pojistného. Výše minimálního pojistného činí v současné době 115 Kč.
- e) Zrušení placení záloh na žádost OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost.
OSVČ, která doloží, že v období stanoveném pro možnost snížit zálohu došlo u ní k takovému poklesu příjmu, že lze předpokládat, že nebude povinně důchodově pojištěná, bude moci okresní správa sociálního zabezpečení prominout placení záloh až do podání přehledu o příjmech a výdajích za tento rok.
- f) Zrušení omezení měsíčního vyměřovacího základu maximální výší 4násobku průměrné mzdy.
Umožňuje se OSVČ, která předpokládá, že vyměřovací základ pro odvod pojistného za kalendářní rok může dosáhnout maximálního vyměřovacího základu, aby si mohla v průběhu roku určovat výši záloh tak, aby jejich úhrn v průměru za rok dosáhl očekávanou výši pojistného.

Změny v oblasti penále

Varianta I. Zachování současného stavu

Při volbě této varianty bude i nadále předepisováno penále u odepsaných promlčených pohledávek, v insolvenčních řízeních bude zvyšován objem přihlášených pohledávek o penále

při řešení úpadku oddlužením po celou dobu tohoto řízení, a při řešení úpadku konkursem a reorganizací předepisováním penále k přihlášeným pohledávkám v době od zahájení insolvenčního řízení do doby nabytí právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku.

Varianta II. Umožnit neplacení penále v době od zahájení insolvenčního řízení do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení konkursu a schválení reorganizačního plánu

Tato varianta sice navazuje na současnou právní úpravu a dále ji rozšiřuje o počáteční fázi insolvenčního řízení, avšak nereaguje na novelu insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 294/2013 Sb., která umožňuje v rámci řešení úpadku oddlužením úhradu dluhů úpadce z podnikání, tj. též dluhů na pojistném na sociální zabezpečení.

Varianta III. Posunout začátek období neplacení penále na termín zahájení insolvenčního řízení v případech, kdy insolvenční návrh nebyl zamítnut, odmítnut nebo bylo insolvenční řízení zastaveno podle § 142 insolvenčního zákona, a současně zahrnout mezi způsoby řešení úpadku plátce pojistného oddlužení. Nevyžadovat placení penále rovněž u pohledávek, které již byly promlčeny

Tato varianta v části týkající se insolvenčního řízení v zásadě vychází ze současné úpravy a dále ji rozšiřuje na počáteční fázi insolvenčního řízení a se zřetelem na novelu insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. zahrnuje do okruhu způsobů řešení úpadku řešení úpadku plátce pojistného oddlužením.

S ohledem na právo dlužníka uplatnit námitku promlčení tato varianta současně zamezuje bezúčelnému připisování penále k pohledávkám, jejichž vymáhání je promlčeno a které jsou podle § 123b zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení z důvodu promlčení odepsány.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1. Identifikace nákladů a přínosů

Identifikace nákladů a přínosů podle jednotlivých skupin dotčených subjektů je uvedena níže v podkapitolách 3.2. „Náklady“ a 3.3. „Přínosy“.

3.2. Náklady

Změny v pojištění OSVČ

U OSVČ nebude mít varianta I. dopad na výši nákladů. Ve variantě II budou OSVČ účastné nemocenského pojištění muset zaplatit v měsíci, kdy dojde k přechodu na nový systém platby, dvě platby, a to za předcházející i za aktuální měsíc. U záloh na důchodové pojištění nebude nutné platit dvě zálohy, nicméně při vyúčtování bude mít OSVČ za

kalendářní rok, který předchází změně, pouze 11 záloh, což se promítne v rozdílu mezi platbou vyplývající z vyúčtování a úhrnu zaplacených záloh.

U orgánů sociálního zabezpečení (České správy sociálního zabezpečení a okresních správ sociálního zabezpečení) nemá varianta I. žádný dopad na výši nákladů. U varianty II. se předpokládají náklady spojené s úpravou lokálních aplikací správy dat o OSVČ ve výši cca 25,7 mil. Kč.

Z uváděných odhadovaných 25,7 mil. Kč budou realizovány tyto úpravy (jedná se mj. o cca 50 lokálních aplikací, které zabezpečují výběr pojistného na důchodové pojištění OSVČ a návazné účetnictví; jde o systém, jehož úprava je poměrně složitá a obsahuje vnitřně řadu vzájemných interakcí):

APV POJ

Výběr pojistného na nemocenské pojištění OSVČ - ve stávající APV bude nutné upravit následující algoritmy:

- změna data splatnosti pojistného na NP od 1. dne do posledního dne kalendářního měsíce, na který se platí,
- změna algoritmu ukládání plateb pojistného tak, že platby v prvním a druhém měsíci od podání přihlášky se budou nabízet k umístění až na konci druhého měsíce,
- přeplatky vůči MAX VZNP bude nutné upravit tak, aby se mohly zpracovat jako platby, které se použijí na úhradu dluhu v následujícím měsíci,
- změna vyhodnocení problémových kont,
- změna vyhodnocení přeplatku za kalendářní rok tak, aby se část platby ve stanovené výši mohla ponechat jako přeplatek pojistného pro nový kalendářní rok,
- změna stanovení MAX VZNP v případě, že nebude přehled o příjmech a výdajích v LOK APV podán včas.

APV LOK

Výběr pojistného na důchodové pojištění OSVČ - ve stávajících modulech lokálních APV bude nutné upravit následující algoritmy:

- změna data splatnosti záloh na pojistné od 1. do posledního dne kalendářního měsíce, na který se platí,
- zrušení fixace plateb,
- změna algoritmu umístování plateb tak, že se zálohy budou hradit jen do výše předpisu, a zbytek se bude považovat za platby do budoucna, po úhradě jiných pohledávek,

- změna algoritmu měsíců, pro které platí měsíční vyměřovací základ z přehledu, + jiný algoritmus pro placení záloh na základě přihlášky k DP (od měsíce podání přihlášky do prosince roku, na který se přihlašuje, za prosinec nebude povinnost platit zálohu, jestliže bude SVC zahájena v prosinci nebo byla přihláška podána v prosinci),
- změna stanovení MAX VZNP v případě, že nebude přehled podán včas, za měsíce, kdy se přehled měl podat a nebyl podán,
- změna výpočtu sankcí – nebude počítáno penále ze zálohy, jestliže bude uhrazena do konce následujícího kalendářního měsíce a za neuhrazený prosinec, jestliže byla SVC zahájena v prosinci nebo byla přihláška podána v prosinci.

U státního rozpočtu a u ostatních státních orgánů nemá varianta I žádný dopad. V případě volby varianty II se očekává zanedbatelné zvýšení výdajů na nemocenské u těch OSVČ, které podle současné právní úpravy nezískají nárok na tuto dávku v důsledku nezaplacení pojistného ve stanovené lhůtě splatnosti. Z důvodu faktického dopadu v podobě požadavku na jednu dodatečnou měsíční platbu navíc v roce změny dojde v tomto roce k dodatečným příjmům státního rozpočtu na úrovni cca 1,9 mld. Kč.

Z důvodu možnosti zaplatit zálohu na pojistné i po lhůtě splatnosti bez sankce se může jen nepatrně snížit i výběr penále.

Změny v oblasti penále

U dlužníků pojistného na sociální zabezpečení a penále nebudou mít varianty dopad na výši nákladů.

U orgánů sociálního zabezpečení (České správy sociálního zabezpečení a okresních správ sociálního zabezpečení) nemá varianta I. žádný dopad na výši nákladů. U variant II. a III. lze očekávat minimální náklady na zapracování změn do softwaru, které by v případě dosažení časového souladu mohly být součástí připravovaného přechodu z lokálních aplikací na centrální aplikaci pojištění OSVČ.

U státního rozpočtu nemá varianta I. žádný dopad. U varianty II. lze počítat s dopadem přibližně 40 mil. Kč, u varianty III. v rozsahu 68,4 mil. Kč. V roce 2015 byly přihlášeny do insolvenčního řízení pohledávky na pojistném na sociální zabezpečení a penále v celkové výši 3 100 705 379 Kč. V témže roce bylo na základě výsledků insolvenčních řízení uhrazeno na účet ČSSZ 155 618 237 Kč, což v poměru k celkové výši přihlášených pohledávek činí 5 %. Při průměrné době řízení před insolvenčními soudy od doručení insolvenčního návrhu ČSSZ, tj. od zahájení insolvenčního řízení, do doby pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku v délce 4 až 5 měsíců činí finanční dopad do státního rozpočtu ročně částku 68,4 mil. Kč (včetně dopadu neplacení penále z promlčených pohledávek v odhadovaném rozsahu do 10 mil. Kč).

3.3. Přínosy

Změny v pojištění OSVČ

U varianty I, kdy se navrhuje zachovat současný stav, nejsou žádné finanční přínosy pro nikoho.

U varianty II bude finančním přínosem u některých OSVČ, které nezaplatí zálohu a pojistné ve lhůtě splatnosti, získání nároku na nemocenské a neplacení penále. Varianta II. bude pro OSVČ znamenat především zvýšení uživatelského komfortu.

U orgánu sociálního zabezpečení lze očekávat nefinanční přínos v tom, že se sníží počet OSVČ, kterým je nyní povinna okresní správa sociálního zabezpečení sdělit, že jim skončila účast na nemocenském pojištění z důvodu nezaplacení pojistného ve lhůtě splatnosti.

U státního rozpočtu a ostatních státních orgánů nemá varianta II žádný přínos.

Změny v oblasti penále

U varianty I., kde se navrhuje zachovat současný stav, nejsou žádné přínosy.

U varianty II. bude nefinančním přínosem návaznost na současnou právní úpravu, avšak bez přihlídnutí k novelizované úpravě oddlužení zákonem č. 294/2013 Sb.

Maximálně dosažitelný stupeň nefinančního přínosu zaručuje varianta III., která odstraňuje bezúčelné předepisování penále u promlčených a odepsaných pohledávek a v případech úspěšného průběhu insolvenčního řízení zohledňuje novelizovanou úpravu řešení úpadku oddlužením a právním způsobem doplňuje současnou úpravu i pro počáteční fázi insolvenčního řízení.

3.4. Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Změny v pojištění OSVČ

U varianty I nedochází k žádné změně. U varianty II se v případě, že bude realizována v rámci programu přechodu na centrální systém, předpokládají nízké výdaje na straně státního rozpočtu, které v této době nelze specifikovat. Přínos této varianty je především ve vstřícném administrativním postupu státu vůči OSVČ.

Změny v oblasti penále

U varianty I. nedochází k žádné změně. Varianta II. sice vykazuje určitý nefinanční přínos za cenu srovnatelných nákladů s variantou III., avšak navrhané řešení není komplexní. Varianta III. obsahuje komplexní řešení dané problematiky, které lze vyhodnotit z hlediska předpokládaných nákladů a přínosů za relevantní.

4. Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

K dalšímu řešení se doporučuje u změn v pojištění OSVČ variantu II. Toto doporučení vychází z praktických zkušeností a návrhů a požadavků OSVČ na úpravu podmínek pro placení záloh na pojistné na důchodové pojištění a pojistného na nemocenské pojištění.

K dalšímu řešení se doporučuje u změn v oblasti penále variantu III.

5. Implementace doporučené varianty a vynucování

V případě výběru doporučených variant budou za implementaci regulace odpovídat orgány nemocenského pojištění, tj.

- okresní správy sociálního zabezpečení,
- Česká správa sociálního zabezpečení,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Regulované subjekty budou provádět následující hlavní činnosti:

- úprava nebo vytvoření a vydání potřebných tiskopisů,
- předávání potřebných informací OSVČ.

Vynucování

Vzhledem k tomu, že v případě přijetí varianty II u změn v pojištění OSVČ se jedná o opatření ve prospěch OSVČ zajišťovaná orgány sociálního zabezpečení a v případě varianty III u změn v oblasti penále jde o aplikaci nové právní úpravy okresními správami sociálního zabezpečení, nepředpokládá se nutnost zvýšené potřeby vynucování nad rámec obsažený v současnosti v příslušných právních předpisech.

6. Přezkum účinnosti regulace

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, není nutné stanovit konkrétní časové limity přezkumu účinnosti navrhovaných opatření s přihlédnutím k charakteru těchto opatření. Vyhodnocování účinnosti právní úpravy bude prováděno průběžně ve spolupráci s dotčenými subjekty, zejména s ČSSZ a s okresními správami sociálního zabezpečení, které provádějí důchodové a nemocenské pojištění OSVČ.

7. Konzultace a zdroje dat

O konzultace byly požádány následující subjekty:

- Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR
- Svaz průmyslu a dopravy ČR
- Českomoravská konfederace odborových svazů
- Asociace samostatných odborů ČR
- Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR
- Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s.
- Unie center pro rodinu a komunitu
- Síť mateřských center o.s.
- Univerzita Karlova v Praze 2, CERGE
- Komora daňových poradců
- Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků
- Sdružení podnikatelů a živnostníků ČR
- Škoda-Auto MB
- orgány sociálního zabezpečení ministerstva obrany,
- orgány sociálního zabezpečení ministerstva vnitra
- orgány sociálního zabezpečení ministerstva spravedlnosti,
- Veřejná ochránkyně práv,
- Ministerstvo financí
- ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu
- Česká správa sociálního zabezpečení

Konzultovaným subjektům byla poskytnuta přiměřená lhůta k vyjádření jejich stanovisek.

Vyhodnocení konzultací

Stanovisko **Svazu průmyslu a dopravy ČR** je neutrální.

Síť mateřských center uvedla, že nemá důvody vznášet k materiálu zásadní připomínky.

Komora daňových poradců ve svém stanovisku uvedla, že návrh odmítá do doby, než bude sjednocen postup pro zdravotní a sociální pojištění (a případně i daně z příjmů). Ačkoliv v minulosti probíhaly snahy harmonizovat postup při výběru daní, sociálního a zdravotního pojištění, jde tento návrh opačným směrem. Místo jednotného (a tudíž jednoduššího) data pro platby záloh na sociální a zdravotní pojištění se navrhuje rozdělit tato data.

Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků se domnívá, že by další změny pro OSVČ přicházet neměly. Dále uvádějí, že tato změna odstraňuje přílišnou tvrdost zákona, její zavedení proběhne hladce, a proto vzhledem k pozitivnímu dopadu návrh podporuje.

Ministerstvo financí ČR s návrhem opatření souhlasí.

Česká správa sociálního zabezpečení souhlasí a uplatnila doplňující náměty.

Zdroje dat: Česká správa sociálního zabezpečení